

АНДРУСОВ Микола Іванович (07(19). 12. 1861, Одеса — 27. 04. 1924, Прага) — геолог, стратиграф, палеонтолог. Акад. С.-Петербур. АН (1914) та УАН (1920). Ломоносів. премія С.-Петербур. АН (1908). Закін. Новорос. університет (Одеса, 1884), де слухав лекції І. Мечникова, працював під керівництвом І. Синцова. Ще студентом (від 1882) досліджував Керчен. п-ів. 1884 виїздив у наук. відрядження до Відня, Мюнхена, Загреба та деяких міст Італії. 1890 захистив магістер. дис. У 1891–92 знову виїздив за кордон, працював у Сорбонні (Париж), Загреб. університеті, брав участь у з'їзді британ. натуралістів. Приват-доцент С.-Петербур. університету (1893–96), проф. Юр'єв. (нині Тартуського) університету (1896–1904). У 1897 захистив доктор. дис. у С.-Петербур. університеті; того самого року брав участь у сесії Міжнар. геол. конгресу, який уперше відбувся в Росії, організував для членів конгресу екскурсію на Керчен. п-ів. У 1905–12 — проф., завідувач кафедри геології і палеонтології Київ. університету. У київ. період працював над створенням детальної стратиграфії неогену Пд. Росії на палеонтол. основі. Широке визнання дістав андрусовський стратиграфічний метод, який ґрунтувався на детальних палеогр. реконструкціях, створюваних із застосуванням екол. аналізу. Від 1905 — почес. чл. Київ. товариства природознавців, від 1907 — його голова. Водночас перший голова Київ. студент. гуртка дослідників природи. Від 1912 — проф. Вищих жіноч. курсів у С.-Петербурзі, від 1914 — директор Геол. музею С.-Петербур. АН. 1918–20 — проф. Таврій. університету. Від 1921 працював у лаб. Сорбонни, від 1922 — Карлового університету (Прага). Осн. наук. праці присвячені динаміч. і регіон. геології, гідрогеології, стратиграфії, історії розвитку Понто-Каспій. обл. (Сх.

Паратетис) в неогені, стратиграфії та палеонтології неоген. відкладів Пн. та Сх. Європи. Розробив стратигр. шкалу мор. осадових нашарувань Понто-Каспій. басейну, виділив тарханський, чокрацький, караганський та конкський горизонти, уточнив обсяг сармат. і понтич. ярусів. А. — засновник вітчизн. мор. геології. Провів глибоководні дослідж. Чорного (1890–91), Мармурового (1893–94) морів та затоки Кара-Богаз-Гол Каспій. моря. (1897). Уперше встановив сірководневе забруднення глибин. вод Чорного м. Здійснив експедиції в Середню Азію на Мангішлак (1907) та плато Устьюрт. Один із засн. палеоекології. На стіні геол. лаб. у Київ. університеті встановлено мемор. дошку з портретом А. до 100-річчя від дня його народження. У лаб. А. проходили стажування відомі у майбутньому вчені: М. Усов, П. Православлев, К. Цитович та ін.

Основні праці

Геологические исследования на Керченском полуострове, произведенные в 1882–1883 годах // Зап. Новорос. об-ва естествоиспытателей. 1885. Т. 9, вып. 2; Керченский известняк и его фауна // Зап. С.-Петербур. минерал. об-ва. 1890; Геотектоника Керченского полуострова // Мат. для геологии России. С.-Петербург, 1893. Т. 16; Ископаемые и живущие Dreissensidae Евразии // Тр. С.-Петербур. об-ва естествоиспытателей. 1897; Террасы окрестностей Судака // Зап. Киев. об-ва естествоиспытателей. К., 1912. Т. 2, вып. 2; Верхний плиоцен Черноморского бассейна. Ленинград, 1929; Избранные труды. Т. 1. Москва, 1961–65.

Рекомендована література

1. Борисяк А. А. Николай Иванович Андрусов // Изв. РАН. 1925. Т. 19, № 6–8;
2. Эберзин А. Г. Николай Иванович Андрусов // ПЖ. 1961. № 4;
3. Давиташвили Л. Выдающийся русский палеонтолог Н. И. Андрусов // Андрусов Н. И. Избр. тр. Т. 3. Москва, 1964;
4. Воспоминания учеников и современников о Н. И. Андрусове // Очерки по истории геологических знаний. Москва, 1965. Т. 14;
5. Эйно О. Л. Николай Иванович Андрусов. К., 1990;
6. Оноприенко В. И. Николай Иванович Андрусов. 1861–1924. Москва, 1990;
7. Шаров І. Андрусов Микола Іванович // 100 видатних імен України. К., 1999;
8. Бабий Т. П., Коханова Л. Л., Костюк Г. Г., Задорожний

- А. Г., Матвеев С. А., Погребняк Л. П., Теплицкая Е. В., Труханов В. А. Биологи: Биографический справочник. К., 1984;
9. Молявко Г. И., Франчук В. П., Куличенко В. Г. Геологи. Географы: Биографический справочник. К., 1985;
10. Краснопольский; Професори Одеського (Новоросійського) університету: Біографічний словник: У 4 т. 2-е вид., О., 2005.
- Д. Є. Макаренко*

Бібліографічний опис:

Андрусов Микола Іванович / Д. Є. Макаренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-44270>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).